

Data i autorstwo ksiąg Królewskich.

Pisanie o datach i autorach w przypadku ksiąg Starego Testamentu nie jest łatwym i prostym zadaniem. Zdarza się, bowiem, że interesujące nas fakty nie są podane lub nawet, gdy są podane, powodują liczne wątpliwości. Przykładem na tego typu trudności może być księga Samuela, która jak wskazuje nazwa powinna być napisana przez tego proroka, ale od 1Sam.25 księga ta opisuje wydarzenia zaistniałe już po jego śmierci. Wiele ksiąg starotestamentowych nie ma nawet i takich wzmianek o autorze.

Podobny problem stanowi datowanie powstania ksiąg. Jedyny pewnik w tej dziedzinie to fakt, że księgi te powstały po opisywanych przez nie wydarzeniach, ale kiedy i w jakich okolicznościach, to problem już dyskusyjny. Dlatego też w różnych opracowaniach pojawiają się różne opinie. Oczywiście wspomniane trudności nie decydują o natchnieniu tych ksiąg, nie kwestionują autorstwa Ducha Świętego a to jest przecież najważniejsze. W starożytności, bowiem prawa autorskie, dzisiaj tak ważne, nie były znane i często autorstwo ksiąg przypisywano wielkim ludziom, jak np. Samuelowi, po to, aby podkreślić prestiż księgi a nie autora. Tak na marginesie księga Samuela opowiada w dużej mierze o nim a księgi Mojżeszowe opisują dzieje narodu wędrującego pod wodzą Mojżesza, choć niekoniecznie to oni byli ich autorami.

Tak, więc z punktu widzenia przesłania natchnionego tych ksiąg autor i data powstania są nieważne i nie mają wpływu na wiarygodność przesłania. O wiarygodności tej w księgach historycznych decydują fakty opisywane i przesłanie teologiczne płynące z tych faktów. Autorstwo i data powstania zaspakaja jedynie naszą ciekawość i mają wartość, jako element poszukiwań naukowych a nie dydaktycznych.

Rys historyczny omawianego problemu

Księgi Królewskie, znane ze Starego Testamentu nie zawsze występowały w takim układzie, jaki jest nam znany. W początkowym, bowiem czasie była to jedna księga¹. Podział na dwie części nastąpił dopiero później, dokonano tego w Septuagincie² i to ze względów technicznych a nie merytorycznych. Współczesne księgi Samuela nazywane były kiedyś księgami królewskimi pierwszą i drugą. Biorąc dzisiaj pod uwagę tę zasadę omawiane księgi Królewskie 1 i 2, były kiedyś 3 i 4.

Historia opisywana przez te księgi rozpoczyna się od panowania Salomona, czyli gdzieś w roku 970³ a kończy się ułaskawieniem króla Jehojachima, które nastąpiła w 37 lat po uprowadzeniu do niewoli. Czyli gdzieś około 549 roku⁴. Księgi te opisują okres ok. 420 lat historii, ważnej dla zrozumienia woli Bożej i skutków ignorowania tej woli. Podczas gdy księgi Mojżeszowe zawierają opis przymierza, jakie Bóg zawarł z Izraelem i pokazują warunki, jakie ten naród musi spełnić, aby dostąpić bożego błogosławieństwa. Księgi historyczne Jozuego, Sędziów, Samuela, Królewskie i Kronik pokazują praktyczny wymiar realizacji tego przymierza w Ziemi Obiecanej i pokazują skutki ignorowania woli Bożej w życiu narodu. W swej treści są ostrzeżeniem, przed postawą ignorowania woli Bożej.

Jak zauważa ks. Jan Kanty Pytel⁵, autor tej księgi korzystał z różnych tekstów źródłowych, niektóre z nich są wymienione w samej księdze a niektórych możemy się domyślać, źródła te to:

- Księga rządów Salomona
- Księga Kronik królów Judy i królów Izraela
- Kronika rodzinna Dawida

---

¹ Stanisław Gądecki bp, Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu, Gaudentinum, Gniezno 1992, str.57

² Werner H. Schmidt, Wprowadzenie do Starego Testamentu, Augustana 1997, s.130

³ Biblia Tysiąclecia, Wydanie drugie poprawione, Pallottinum 1971, str.1428

⁴ Samuel J. Schultz, Stary Testament przemawia, Towarzystwo Krzewienie Etyki Chrześcijańskiej, str.186

⁵ Praca zbiorowa pod redakcją ks. Lecha Stachowiaka, Wstęp do Starego Testamentu, Pallottinum Poznań 1990, s.199

- Księga dziejów Salomona
- Opis schizmy północnej
- Historia Eliasza
- Historia Elizeusza
- Historia Ezechiasza

Pokazuje nam to, ogromną pracę, jaką wykonał autor tej księgi, gromadząc materiały z wielu źródeł. Można powiedzieć, że jest to praca naukowa z naszego punktu widzenia. Podane i domyślne źródła informacji powodują odczucie dużej wiarygodności opisywanych tam faktów, a też świadczą o uczciwości autora tej księgi, gdyż podaje informacje w oparciu o dostępne mu źródła. Wiemy też, że podawane informacje są wyborem, dokonany pod kątem celu tej księgi. Natchniony autor pokazuje nie tylko fakty, ale dodaje swój komentarz i pokazuje nam jak Bóg spoglądał na te wydarzenia i jak je oceniał.

Warto wspomnieć i o źródłach poza biblijnych potwierdzających wydarzenia zapisane w księgach Królewskich⁶. Zarówno źródła Egipskie jak i Asyryjskie a też badania archeologiczne potwierdzają fakty podane w księgach królewskich. Pokazuje to dużą wiarygodność tych ksiąg. Należy docenić autora tej księgi za jego pracę, wykonaną w bardzo niekorzystnym okresie czasu, gdy kraj był w stanie wojny a obce wojska paliły i niszczyły dorobek Izraela. W takich warunkach autor zdobył pewne i sprawdzalne informacje na temat dość długiej historii, jaką opisuje.

Problem daty powstania i autora.

Zakres opisywanych wydarzeń w tej księdze rzutuje na datę powstania, ostateczna redakcja tego tekstu musiała nastąpić po ostatnim opisywanym wydarzeniu. Być może księga ta powstawała etapami, co jest prawdopodobne i podawane w wielu podręcznikach. I tak pierwsza redakcja mogła powstać za czasów Jozjasza (621-609 przed Chr.). Następna zaś redakcja w czasie niewoli Babilońskiej⁷

---

⁶ Wstęp do Starego Testamentu, s.202

⁷ Tamże, s. 201

Biblia Tysiąclecia w swoim wstępie do ksiąg Królewskich⁸ podaje, że księga ta powstała w pierwszej wersji w 621 - 609 roku, w czasach reformy Jozjasza, świadczą o tym fakty podane w czasie terażniejszym a dotyczące czasów panowania tego króla (1Król.8,8; 2Król.8,22). Natomiast ostateczna redakcja powstała w okolicach roku 561, gdyż autor wspomina uwolnienie Jehojakima a nie wspomina o dekrete Cyrusa, który miał miejsce w roku 538. Czy jednak te założenia są słuszne?

Przecież całkiem prawdopodobne jest to, że autor księgi mógł przepisać informację z dostępnego sobie źródła, które pisało o świątyni w czasie terażniejszym, podczas gdy świątynia już dawno nie istniała. Podobnie dekret Cyrusa nie musiał być uwzględniony przez autora księgi, chociażby z tego powodu, że nie dotyczył historii Izraelskich królów, natomiast uwolnienie Jehojakima jak najbardziej pasowało do treści księgi.

Trudno jest też określić miejsce powstania tej księgi, mogła być ona równie dobrze napisana w Ziemi Świętej jak i w Babilonii, gdzie mieszkali uchodźcy. Wiadomo przecież, że nie wszyscy zostali uprowadzeni do niewoli, pewnie też dotyczy to archiwów państwowych, z których korzystał autor tej księgi. Obie wersje miejsca powstania księgi są jednakowo prawdopodobne. Za powstaniem tej księgi na wygnaniu przemawia praktyka najeźdźców konfiskujących wartościowe archiwa. Być może źródła, z których korzystał autor zostały przeniesione do stolicy państwa Babilońskiego. Z drugiej zaś strony w czasach wojen próbuje się ukryć najważniejsze dokumenty przed wrogami. W takiej sytuacji miejscem powstania księgi mogła być Ziemia Obiecana.

Księga ta jest próbą podsumowania losu narodu i poszukuje odpowiedzi na pytanie, dlaczego Izrael znalazł się w niewoli? Wraz z księgami Sędziów, Samuela pokazuje losy kultu i wiary w sytuacji narodu, który zasiedlił ziemię obiecaną. Ta refleksja teologiczna jest tu ważniejsza od rozważań dotyczących miejsca i daty powstania. Pogrążony w smutku naród potrzebował tekstu ku pokrzepieniu a też potrzebował rozliczyć się z przeszłością. Znamy to z naszej historii, gdy w czasie rozbiorów powstawały dzieła ukazujące świetność upadłej Rzeczypospolitej, świetność, która podtrzymywała na duchu cierpiący naród. Podobną rolę odgrywały księgi historyczne, informując o pięknej historii Izraela i próbując znaleźć odpowiedź na pytanie, dlaczego znaleźli się w niewoli?

---

⁸ Biblia Tysiąclecia, s.309

Jak zauważa bp Stanisław Gołębiowski⁹ w tradycji Żydowskiej za autora tej księgi uważany jest prorok Jeremiasz, jest to jednak teza trudna do udowodnienia. Styl zaś księgi Jeremiasza i ksiąg Królewskich nie daje podstaw do takiego twierdzenia. Problem autora tej księgi musi, więc pozostać nierozstrzygnięty.

Wnioski

Próbując podsumować nasze rozważania, stoimy przed dość trudnym zadaniem. Musimy stwierdzić, że autor (autorzy) tej księgi jest nieznany. Wykonał on dobrą robotę, wiarygodnie przedstawiając dzieje Izraela i Judy, podając informacje potwierdzone w materiałach źródłowych i dowodach poza biblijnych. Praca jego jednak pozostanie anonimowa a niewątpliwie jedynie Duch Święty jest tutaj dostrzegany, chronił on, bowiem autora przed popełnieniem błędów i podaniem nieprawdy.

Nieznany też jest czas powstania księgi, prawdopodobnie księga ta powstawała w kilku etapach, ale i to może nie być prawdą. Według wszelkich wskazówek księga ta mogła powstać w okresie od uwolnienia Jechojakima aż do czasów powrotu z niewoli a może nawet i później.

To, co jest najistotniejsze do fakty, które księga ta podaje i to bynajmniej nie fakty historyczne, ale teologiczne. Upadek Izraela i Judy nastąpił w wyniku nieposłuszeństwa Bogu, bałwochwalstwa, kultu figur i rzeźb. Odejście od moralnego przesłania Bożego, doprowadziło do upadku Izraela i Judy. Z tego też powodu księga ta niesie dla nas ważne poselstwo, gdyż i my współcześni wyznawcy Boga, popełniamy te same grzechy, co starożytni Izraelici.

---

⁹ Wstęp do ksiąg historycznych Starego Testamentu, s.60